

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาค้นคว้าและวิเคราะห์ถึงมาตรการทางกฎหมายในการนำพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์มาใช้ในการสอบสวนและรวบรวมพยานหลักฐานทั้งในประเทศไทยและในต่างประเทศ ดังที่กล่าวไว้ในบทที่ 1 ถึงบทที่ 4 จึงขอสรุปและเสนอแนะแนวทางแก้ไขดังนี้

5.1 บทสรุป

หลักการและเหตุผลที่สำคัญในการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 131 ซึ่งบัญญัติให้พนักงานสอบสวนรวบรวมหลักฐานทุกชนิดเท่าที่สามารถจะทำได้ เพื่อประสงค์จะทราบข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ต่างๆ อันเกี่ยวกับความผิดที่ถูกกล่าวหา เพื่อจะรู้ตัวผู้กระทำความผิดและพิสูจน์ให้เห็นความผิดหรือความบริสุทธิ์ของผู้ต้องหา และมาตรา 131/1 ซึ่งบัญญัติว่า ในกรณีที่ต้องใช้พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ เพื่อพิสูจน์ข้อเท็จจริงตามมาตรา 131 ให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจให้ทำการตรวจพิสูจน์บุคคล วัตถุ หรือเอกสารใดๆ โดยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ได้ เจตนารมณ์ของกฎหมายก็เพื่อให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจในการแสวงหาพยานหลักฐาน เพื่อพิสูจน์ความผิดหรือความบริสุทธิ์ของผู้ต้องหาได้มากขึ้นกว่าเดิม โดยเห็นว่าพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์เป็นพยานหลักฐานชนิดหนึ่งที่มีคุณค่าในเชิงพิสูจน์สูง แต่ถึงแม้จะมีการแก้ไขกฎหมายก็ตาม แต่จากบทบัญญัติดังกล่าวก็ยังมีปัญหาในการรวบรวมพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์เข้ามาใช้ในชั้นสอบสวน ซึ่งยังมีปัญหากฎหมายดังนี้

5.1.1 ปัญหาการไม่ให้โอกาสผู้ต้องหาและผู้เสียหายร้องขอให้ใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์ เพื่อพิสูจน์ความผิดหรือความบริสุทธิ์ตั้งแต่ในชั้นสอบสวน ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 131/1 ให้อำนาจพนักงานสอบสวนใช้ดุลพินิจให้ทำการตรวจพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ขึ้นใดหรือไม่ก็ได้ซึ่งแม้จะเป็นการใช้ดุลพินิจในการตรวจพิสูจน์เพื่อหาพยานหลักฐาน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการค้นหาความจริง แต่ลำพังการใช้ดุลพินิจในการนำพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์เข้ามาในชั้นสอบสวน เพื่อทำการรวบรวมพยานหลักฐานเข้ามาในคดีของพนักงานสอบสวนเพียงฝ่ายเดียวโดยไม่ให้โอกาสผู้ต้องหาหรือผู้เสียหายร้องขอให้ทำการตรวจพิสูจน์พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ได้ด้วยนั้น ในบางคดีอาจเกิดการใช้อุปินิจผิดพลาด ทำให้สำนวนการสอบสวนมีพยานหลักฐานน้อย หรือไม่เพียงพอที่จะพิสูจน์ความผิดหรือความบริสุทธิ์ของ

บุคคลใดได้ และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 131/1 มิได้อนุญาตให้บุคคลอื่น นอกจากพนักงานสอบสวนร้องขอให้ทำการตรวจพิสูจน์บุคคล วัตถุ หรือเอกสารใดๆ โดยวิธีทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งทำให้ผู้ต้องหาไม่ได้รับโอกาสในการต่อสู้คดีอย่างเท่าเทียมกับรัฐซึ่งมีบุคลากรและเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพมากกว่า การตรวจพิสูจน์บุคคล วัตถุ หรือเอกสารใดๆ โดยวิธีการทางวิทยาศาสตร์มีค่าใช้จ่ายสูง เป็นภาระแก่ผู้ต้องหา จำเลย หรือบุคคลที่เกี่ยวข้อง ทำให้คู่ความที่มีฐานะยากจนไม่สามารถนำพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์มาใช้เพื่อพิสูจน์ความผิดหรือความบริสุทธิ์ของตนได้

5.1.2 ปัญหาการไม่แยกประเภทของพยานหลักฐานในการตรวจพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 131/1 กำหนดให้การตรวจพิสูจน์หรือการเก็บตัวอย่างทุกประเภท เช่น ตัวอย่างเลือด เนื้อเยื่อ ผิวหนัง เส้นผมหรือขน น้ำลาย ปัสสาวะ อูจจาระ สารคัดหลั่ง สารพันธุกรรมหรือส่วนประกอบของร่างกายจากผู้ต้องหา ผู้เสียหายหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องต้องขอความยินยอมจากบุคคลดังกล่าวทั้งสิ้น ในกรณีของต่างประเทศ เช่น อังกฤษ จะมีการแยกประเภทของการตรวจหรือการเก็บตัวอย่างจากร่างกายมนุษย์ไว้ 2 ประเภท คือ

1) “Intimate Sample” หมายถึง (a) รอยพิมพ์ฟัน (b) ตัวอย่างเลือด, น้ำอสุจิ หรือเนื้อเยื่ออื่นๆ ของเหลวร่างกาย, ปัสสาวะ หรือขนอวัยวะสืบพันธุ์ (c) สารคัดหลั่ง ซึ่งได้ออกจากร่างกายทางช่องหรือรูต่างๆ นอกเหนือจากทางช่องปาก

2) “Non-intimate sample” หมายถึง (a) ตัวอย่างขนหรือผม นอกเหนือจากอวัยวะสืบพันธุ์ (b) ตัวอย่างที่นำมาจากเล็บหรือใต้เล็บ (c) สารคัดหลั่งที่นำออกจากส่วนต่างๆ ของร่างกาย รวมทั้งจากทางช่องปากแต่ไม่ใช่ทางช่องหรือรูต่างๆ ของร่างกาย (d) น้ำลาย (e) รอยเท้าหรือรอยพิมพ์ของส่วนต่างๆ ของร่างกาย นอกเหนือจากส่วนของมือ

การแบ่งประเภทสิ่งที่ส่งตรวจออกเป็น (Intimate Sample และ Non-intimate sample) มีเงื่อนไขของการตรวจที่เหมือนกันก็คือ ต้องมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าผู้ถูกกล่าวหามีส่วนเกี่ยวข้องกับ การกระทำความผิดนั้น อย่างไรก็ตาม แม้สิ่งที่ส่งตรวจประเภท Non-intimate sample มีเงื่อนไข เช่นเดียวกับสิ่งที่ส่งตรวจประเภท Intimate Sample แต่ไม่จำเป็นต้องได้รับความยินยอมจากผู้ถูกกล่าวหา ซึ่งหลักการตรงนี้จะมีความแตกต่างกับประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 131/1 ของไทยที่ใช้เงื่อนไขและความยินยอมแบบเดียวกันทั้งหมดไม่ว่าสิ่งที่ส่งตรวจนั้นจะเป็นประเภทใดก็ตาม เนื่องจากกฎหมายไม่ได้แยกประเภทของสิ่งที่ส่งตรวจไว้เช่นเดียวกับกรณีของประเทศไทย

สำหรับสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี อำนาจในการรวบรวมพยานหลักฐานในการเก็บตัวอย่างจากร่างกายถูกกำหนดในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเยอรมัน มาตรา 81a

สามารถแยกได้เป็น 2 ประเภท คือการตรวจร่างกายโดยไม่ได้ล่วงล้ำเข้ามาในสิทธิของร่างกาย และการตรวจร่างกายที่เป็นการล่วงล้ำเข้ามาในสิทธิของร่างกายโดยการตรวจร่างกายนั้น เจ้าพนักงานทำได้โดยไม่ต้องขอความยินยอมจากตัวผู้ต้องหา แต่ต้องขออนุญาตต่อศาล และผู้ที่ทำหน้าที่ตรวจวิเคราะห์ต้องเป็นผู้ชำนาญการเท่านั้น

ผลของกฎหมายที่ไม่แยกประเภทสิ่งที่ส่งตรวจว่าสามารถเอาตัวอย่างจากส่วนใดของบุคคลไปตรวจได้โดยไม่ต้องขอความยินยอมและเอาตัวอย่างจากส่วนใดของบุคคลไปตรวจได้โดยไม่ต้องขอความยินยอม อาจส่งผลต่อการรับฟังพยานหลักฐานถ้าปรากฏว่าพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบไปเอาเส้นผมของผู้ต้องหาที่ร่วงติดอยู่บนเสื้อผู้ต้องหาแล้วนำไปส่งตรวจโดยที่ไม่ได้รับความยินยอมถือเป็นการขัดกับหลักตามมาตรา 131/1 ด้วยหรือไม่ เพราะหากดูตามตัวบทแล้วถือว่าการขัดกับหลักกฎหมายข้างต้น ซึ่งผลที่ตามมาคือพยานหลักฐานนั้นสามารถรับฟังพยานหลักฐานได้หรือไม่ ซึ่งในเรื่องนี้แบ่งออกเป็น 2 กรณี คือ 1) พยานหลักฐานที่เกิดจากการกระทำโดยมิชอบ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 226 2) พยานหลักฐานที่เกิดขึ้นโดยชอบแต่ได้มาเนื่องจากการกระทำโดยมิชอบ หรือเป็นพยานหลักฐานที่ได้มาโดยอาศัยข้อมูลที่เกิดขึ้นหรือได้มา โดยมิชอบตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 226

5.1.3 ปัญหาการที่มีได้กำหนดรายละเอียดขั้นตอนในการนำพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์มาใช้ในการสอบสวนและรวบรวมพยานหลักฐานตาม พ.ร.บ.การให้บริการด้านนิติวิทยาศาสตร์ พ.ศ.2559 ตามที่ พ.ร.บ.การให้บริการด้านนิติวิทยาศาสตร์ พ.ศ.2559 ได้ตราขึ้นโดยเหตุผลคือความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งต่อกระบวนการยุติธรรมและการพิสูจน์ข้อเท็จจริงเพื่ออำนวยความยุติธรรมให้เกิดขึ้น แต่เมื่อพิจารณาเนื้อหาตาม พ.ร.บ.ดังกล่าว เป็นเพียงการกำหนดหน้าที่อย่างกว้างๆ มิได้กำหนดขอบเขตหรือกำหนดหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติ สิทธิของผู้รับปฏิบัติที่จะต้องถูกบังคับตาม พ.ร.บ.นี้แต่อย่างใด ดังนั้นเมื่อมีคดีเกิดขึ้นและจำเป็นต้องใช้บทบัญญัติของกฎหมายเพื่อนำพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์มาใช้ในการดำเนินคดี จึงต้องบังคับตามพระราชบัญญัตินี้ควบคู่ไปกับประมวลกฎหมายกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา แต่ทั้ง พ.ร.บ.การให้บริการด้านนิติวิทยาศาสตร์ พ.ศ.2559 และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามีได้บัญญัติถึงการให้สิทธิของผู้ต้องหาหรือผู้เสียหายที่จะสามารถร้องขอเข้ามาในคดีได้ และมีได้จำแนกประเภทของการตรวจพิสูจน์พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ไว้ เมื่อต้องมีการปฏิบัติจริงจึงต้องยึดตามประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งเป็นกฎหมายลำดับที่สูงกว่า และหากในการนำพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์มาใช้นั้น มิได้ปฏิบัติให้ถูกต้องตามหลักในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาผลคือพยานหลักฐานชิ้นนั้น ไม่สามารถรับฟังได้ทำให้หลายๆคดี ไม่สามารถนำตัวผู้กระทำความผิดที่แท้จริงมาฟ้องลงโทษได้

5.2 ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับปัญหาการรวบรวมพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ในชั้นสอบสวน ดังกล่าวมาแล้วพบว่า พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์เป็นพยานหลักฐานที่มีความสำคัญ มีความน่าเชื่อถือมากกว่าพยานหลักฐานบุคคลทั่วไป เพราะมีการตรวจพิสูจน์ทดสอบยืนยันจากผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญ และยังไม่อาจเปลี่ยนแปลงแก้ไขได้ง่าย โดยเฉพาะสิ่งที่บ่งชี้ถึงคุณลักษณะเฉพาะตัวของบุคคล อีกทั้งมีคุณค่าในเชิงพิสูจน์ความผิดหรือความบริสุทธิ์ของผู้ต้องหา หรือจำเลยในคดีอาญา ได้อย่างชัดเจนเป็นอย่างยิ่ง แต่ก็ยังพบปัญหาเกี่ยวกับการนำพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์มาใช้ในชั้นสอบสวนอยู่หลายประการ เห็นควรนำเสนอข้อเสนอแนะเพื่อประโยชน์ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาดังต่อไปนี้

5.2.1 ควรบัญญัติให้ผู้ต้องหาและผู้เสียหายสามารถร้องขอต่อพนักงานสอบสวนให้ทำการตรวจพิสูจน์พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ได้ตั้งแต่ในชั้นสอบสวนโดยยื่นคำร้องต่อพนักงานสอบสวน โดยให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นวรรคสี่ของมาตรา 131/1 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา “ในกรณีที่ผู้ต้องหา หรือผู้เสียหายเห็นว่ามีความจำเป็นต้องใช้พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ เพื่อพิสูจน์ข้อเท็จจริงในคดี ให้ผู้ต้องหาหรือผู้เสียหายยื่นคำร้องต่อพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบให้ทำการตรวจพิสูจน์พยานหลักฐานนั้น โดยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ได้”

5.2.2 ควรแยกประเภทของพยานหลักฐานที่ส่งตรวจพิสูจน์โดยกรณีที่ทำต่อเนื้อตัวร่างกายของผู้ถูกตรวจต้องได้รับความยินยอมส่วนกรณีที่ไม่ได้กระทำต่อเนื้อตัวร่างกายไม่จำเป็นต้องได้รับความยินยอมจากผู้ถูกตรวจ ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ในการรับฟังพยานหลักฐาน และเพื่อความสะดวกในการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง โดยให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นวรรคสามของมาตรา 131/1 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา “ในการเก็บตัวอย่างพยานหลักฐานตามวรรคสองที่ไม่ได้กระทำต่อเนื้อตัวร่างกาย ให้พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบกระทำได้โดยไม่ต้องได้รับความยินยอมจากผู้ต้องหา ผู้เสียหาย หรือบุคคลที่เกี่ยวข้อง”

5.2.3 ควรกำหนดชั้นตอนหรือกำหนดสิทธิให้ผู้ต้องหา หรือผู้เสียหาย สามารถร้องขอให้พนักงานสอบสวนทำการตรวจพิสูจน์พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ได้ตั้งแต่ในชั้นสอบสวน และควรแยกประเภทของพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์เป็น 2 ประเภทคือ 1) ประเภทที่กระทบเนื้อตัวร่างกาย 2) ประเภทที่ไม่กระทบเนื้อตัวร่างกาย โดยในประเภทที่ไม่กระทบเนื้อตัวร่างกายนั้นไม่จำเป็นต้องได้รับความยินยอมจากผู้ต้องหา โดยให้เพิ่มบทบัญญัติในเรื่องดังกล่าวข้างต้นไว้ในหมวด 4 ว่าด้วยสิทธิของผู้ต้องหา ผู้เสียหาย หรือบุคคลที่เกี่ยวข้อง และหมวด 5 ว่าด้วยขั้นตอนการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ ลงไปใน พ.ร.บ.การให้บริการด้านนิติวิทยาศาสตร์ พ.ศ.2559

ข้อเสนอแนะดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยเห็นว่าสามารถนำมาปรับปรุงและพัฒนากระบวนการ
สอบสวนและการแสวงหาพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ของประเทศไทยให้ดียิ่งขึ้นไป
โดยมุ่งหมายให้หลักประกันให้กับผู้ต้องหาหรือผู้เสียหายสิทธิร้องขอให้พนักงานสอบสวนทำการ
ตรวจพิสูจน์พยานหลักฐานเพื่อนำมาเข้ามาใช้ในชั้นสอบสวน หากผู้ต้องหาหรือผู้เสียหายเห็นว่า
พยานหลักฐานชั้นนั้นมิมีประโยชน์กับคดี และควรกำหนดประเภทของพยานหลักฐานทาง
วิทยาศาสตร์เพื่อให้ง่ายต่อการนำพยานหลักฐานเข้ามาในสำนวน อันจะทำให้เกิดประโยชน์สูงสุด
กับกระบวนการยุติธรรมของประเทศไทย